

**PŘEDNOSTNÍ ZAMĚŘENÍ
VE PROSPĚCH
NEJPOTŘEBNĚJŠÍCH**

**SOCIÁLNÍ UČENÍ CÍRKVE
MICHAEL MARTINEK**

BÝT ZNAMENÍM

A NOSITELI

BOŽÍ LÁSKY

MLADÝM,

ZVLÁŠTĚ NEJCHUDŠÍM

VNÍMAVOST PRO CHUDÉ A POTŘEBNÉ

- Papež František opakovaně připomíná to, co je pro křesťanství podstatné – osvědčovat lásku k Bohu láskou k bližnímu. Vybízí k tomu, být vnímaví zvláště k jakkoliv chudým, potřebným a marginalizovaným.
- Platí to i pro jeho poslední sociální encykliku Fratelli tutti (2020), kde se zamýšlí nad globalizovaným světem. Zdůrazňuje, že dnes se nikdo nezachrání sám. Zachránit se můžeme pouze společně. Zdůrazňuje myšlenku **univerzálního bratrství** a **sociálního přátelství**.
- Řešení globálních problémů se odvíjí od jejich řešení na lokální úrovni. Po stručném představení vnímání chudoby v bibli a dějinách církve je možné nabídnout pohled na dnešní rozměr chudoby v ČR.

CHUDÍ VE STARÉM ZÁKONĚ

- **O „chudých“ je v Bibli řeč mnohokrát.** Hebrejská slova, používaná k označení situace „být chudý“ či „trpět nouzí“, mají význam zahrnující mnoho dimenzí. Vztahují se nejen na lidi, kteří trpí nedostatkem materiálních věcí, ale také na aspekty jako nemoc, hlad, nahota, žebrání, i útlak a ponižování. Pojmem ‚chudý‘ v širokém smyslu můžeme označit lidi v tehdejší společnosti marginalizované a strádající sociálními problémy: **vdovy a sirotci, staří, cizinci, nádeníci.**
- Ve srovnání s Novým zákonem je pro Starý zákon charakteristická **snaha reagovat na lidskou nouzi pomocí právních opatření.** Ustanovení, která zajišťovala chudým a strádajícím ne jen přežití, ale práva, můžeme považovat za ústřední součást Zákona (tóry). A zajištění práva pro slabé a chudé se ani tehdy ani dnes neobejde bez kritiky mocných.
- Ochrana ohrožených skupin a jedinců, přikázání lásky, první sociální daň, zákaz úroků a prominutí dluhů – sociálně-ekonomické zákony, zákon milostivého léta.

SOCIÁLNÍ ÉTOS NOVÉHO ZÁKONA

- Nový zákon tvrdí, že v Ježíši Nazaretském se naplnily naděje na proměnu údělu chudých a trpících, ohlašované u proroků (srov. Izajáš). Ježíš naplňuje starozákonní naději na vysvobození chudých.
- Široký záběr pojmu „chudý“ platí i pro Nový zákon. Míněni jsou nejenom materiálně chudí, ale všichni, kteří se nalézají v nouzi. Proto je třeba rozumět Ježíšově zvláštní pozornosti k nemocným, démony posedlým, malomocným, k „celníkům a hříšníkům“ i ženám, jako „radostné zvěsti chudým“.
- Milosrdný Samaritán (L 10, 25-37)
- Poslední soud (Mt 25, 31-46)

DĚJINY CÍRKVE

- DIAKONIE JAKO JEDNA ZE ZÁKLADNÍCH REALIZAČNÍCH FUNKCÍ CÍRKVE
- První profesionální sociální pracovníci byli JÁHNI – DIAKONI.
- Církevní obce se zpočátku soustředily na vyrovnávání sociálních rozdílů mezi vlastními členy. Po získání svobody a účasti na státní moci byla církvi svěřena péče o chudé v celé společnosti.
- Ve středověku se hlavním místem výkonu sociální služby chudým a trpícím stává špitál.
- Velký význam v novověké sociální práci měly církevní řády a kongregace (Milosrdní bratři, Boromejky, Salesiáni...).
- Sociální nauka církve, teologie osvobození, papež František – polní nemocnice: **opce pro chudé**
- V současnosti církve spolupracují se sociální politikou státu, angažují se zejména v sociálních službách (Charita, Diakonie, Armáda spásy...)

MATERIÁLNÍ CHUDOBA

- **Absolutní chudoba (bída)** je nedostatek základních životních potřeb (jídlo, pitná voda, zdravotní péče, přístřeší, vzdělání).
- **Relativní chudoba** je produkt společenské nerovnosti, kritéria pro její posouzení se liší podle vyspělosti státu.
- **Měření chudoby:**
  - relativní metoda: méně než 60 % mediánu příjmů. ČR 9 % populace, EU 16 %.
  - materiální deprivace: situace, kdy si domácnost nemůže z finančních důvodů dovolit alespoň 4 z vyjmenovaných položek (viz. následující slide). ČR 2,7 %, Bulharsko 19,9 %
  - Giniho index: míra nerovnosti ve výši příjmů občanů v zemi; čím je vyšší, tím jsou rozdíly ve výši příjmů občanů vyšší.
  - Index lidského rozvoje: údaje státu o třech faktorech - střední délka života, úroveň vzdělání, (gramotnost, počet přihlášených na jednotlivé stupně škol) HDP na obyvatele. ČR 13. v EU, 26. svět.
- **Ve všech faktorech je nejhorší v ČR Ústecký kraj, nejhorší v EU Bulharsko.**

MATERIÁLNÍ DEPRIVACE

- Materiální deprivace je situace, kdy si domácnost nemůže z finančních důvodů dovolit alespoň 4 z následujících položek:
  1. Zaplatit neočekávaný výdaj ve výši cca 12 tis. Kč.
  2. Jíst maso, drůbež nebo ryby (nebo jejich vegetariánské náhražky) každý druhý den.
  3. Dostatečně vytápět byt.
  4. Zaplatit ročně všem členům domácnosti alespoň týdenní dovolenou mimo domov.
  5. Mít pračku.
  6. Vlastnit barevnou televizi.
  7. Mít telefon.
  8. Používat osobní automobil.
  9. Hradit náklady spojené s bydlením – nájemné, splátky hypotéky, platby za energie (elektrinu, teplo, plyn a vodu) a splátky ostatních půjček, úvěrů nebo leasingu.

DALŠÍ PODOBY CHUDOBY

- Vedle materiální chudoby rozlišujeme také chudobu
  - Kulturní – nedostatečné vzdělání, špatný přístup ke kulturním zdrojům
  - Vztahovou – nerozvinutá emocionalita, špatné rodinné vztahy, slabé sociální zázemí, osamělost
  - Psychickou – nízké IQ, psychická labilita
  - Duchovní – nedostatek vědomí smyslu, beznadějnost, nevíra
  - Morální – nejasnost v rozlišování dobra a zla, neschopnost rozhodování
  - Mocenskou – nedostatek svobody, otroctví, oběť zneužití moci

OTÁZKY

- S jakými typy chudoby se setkáváme ve své práci?
- Je naše pomoc chudým kvalitní a dostatečná? Co můžeme dělat lépe?
- Vidíme ve svém okolí ty, kteří trpí chudobou? Můžeme i pro ně něco udělat?